

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

O DOPUŠTENOSTI

Zahtjev br. 4464/09
Krešimir SRBIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel) zasjedajući dana 21. lipnja 2011. godine u vijeću u sastavu od:

g. Anatoly Kovler, *predsjednik*,
gđa Nina Vajić,
g. Peer Lorenzen,
gđa Elisabeth Steiner,
g. Khanlar Hajiyeu,
gđa Julia Laffranque,
g. Linos-Alexandre Sicilianos, *suci*,

i Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen dana 6. siječnja 2009. godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena država i odgovor na očitovanje koje je dostavio podnositelj zahtjeva, nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva, g. Krešimir Srbić, hrvatski je državljanin rođen 1966. godine i živi u Zagrebu. Hrvatsku vladu ("Vlada") zastupala je njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

Činjenično stanje predmeta kako su ga iznijele stranke može se sažeti kako slijedi.

Podnositelj zahtjeva je sljedbenik pokreta Hare Krishna.

Nakon osude za kazneno djelo pljačke podnositelj zahtjeva počeo je dana 13. siječnja 2003. godine služiti sedmogodišnju kaznu zatvora u Zatvoru u Sisku.

Tijekom 2006. godine prebačen je u Kaznionicu u Lepoglavi. Dana 21. travnja 2008. godine podnositelj zahtjeva prebačen je u Zatvor u Turopolju, a dana 22. srpnja 2008. godine je prebačen u Zatvor u Zagrebu.

Dana 20. rujna 2008. godine vraćen je u Zatvor u Sisku. Navodi da je od 24. studenog do 19. prosinca 2008. godine bio smješten u ćeliji bez grijanja i da mu je dana 13. prosinca 2008. godine oduzeto deset boca vode. Dana 12. siječnja 2009. godine podnositelj zahtjeva je smješten u ćeliju s pušačima, iako je njegov liječnik preporučio da bude smješten u ćeliju za nepušače.

Prema navodima podnositelja zahtjeva on je vegetarijanac, ali tijekom prvih šest mjeseci njegovog boravka u zatvoru nije bilo mogućnosti da u Zatvoru u Sisku dobiva vegetarijanske obroke. Nadalje, iako je podnositelj zahtjeva mogao kupovati žitarice, zobene pahuljice i sličnu hranu u zatvorskoj kantini, nije smio imati žlicu, pa tako nije mogao konzumirati takvu hranu. Hrana koju su mu davale zatvorske vlasti gotovo se u cijelosti sastojala od ugljikohidrata.

Nadalje, imao je cistu u ustima, i iako je zatvorski liječnik preporučio operaciju, još se nije postupilo po toj preporuci. Podnositelj zahtjeva dostavio je liječničku potvrdu od 16. listopada 2009. godine iz koje je razvidno da je dana 20. rujna 2008. godine, kada je stigao u Zatvor u Sisku, bio težak 97 kilograma, ali da je dana 16. listopada 2009. godine bio težak samo 81 kilogram.

Dana 27. listopada 2009. godine podnositelj zahtjeva je zatvorskom službeniku predao pismo naslovljeno na Sud. Dana 28. listopada 2009. godine rečeno mu je da se pisma moraju predavati otvorena. Dana 29. listopada 2009. godine podnositelju zahtjeva je oduzet primjerak Konvencije i podataka o upisu koji su se ticali njegovog predmeta koji je bio u tijeku pred Sudom.

Dana 12. siječnja 2010. godine podnositelj zahtjeva premješten je u Zatvor u Zagrebu. Navodi da su mu po dolasku oduzete sve osobne stvari,

uključujući i njegove naočale, kontaktne leće i slijedeći zlatni nakit: tri dijamantne naušnice, ogrlica, dijamantni prsten, te krunica Hari Krishna sa svastikom, koju je prije toga smio zadržati. Kada je pokušao tražiti da mu se vrate naočale ili kontaktne leće, dva su ga zatvorska stražara izvela iz ćelije i nekoliko ga puta udarila rukama i nogama po cijelom tijelu. Kasnije istoga dana podnositelj zahtjeva je prigovorio zatvorskom liječničkom osoblju, ali su mu oni odbili pružiti bilo kakvu liječničku pomoć. Podnositelj zahtjeva navodi da je u odnosu na taj incident prigovorio ravnatelju Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, ali da u odnosu na njegov prigovor nisu poduzeti nikakvi koraci.

Kada je sudac izvršenja Županijskog suda u Zagrebu posjetio zatvor, podnositelj zahtjeva je prigovorio da mu je oduzeta krunica. Sutkinja je odgovorila da njegovi vjerski simboli nisu dopušteni. Kada je kasnije provjeravao je li njegov zlatni nakit još uvijek u zatvorskom sefu, otkrio je da njegove imovine tamo više nema. Prigovorio je ravnatelju Uprave za zatvorski sustav te je dana 10. svibnja 2010. godine primio odgovor da nikada nije evidentirano da bi mu ti predmeti bili oduzeti.

Podnositelj zahtjeva navodi da su zatvorske vlasti tražile da preda sva pisma naslovljena Sudu i nacionalnim vlastima otvorena.

B. Mjerodavno domaće pravo

Mjerodavne odredbe Zakona o izvršavanju kazne zatvora („Narodne novine“, br. 128/1999 i 190/2003) glase kako slijedi:

Sudska zaštita protiv postupka i odluke uprave kaznionice, odnosno zatvora

Članak 17.

"(1) Protiv postupka i odluke kojom se zatvorenik nezakonito prikraćuje ili ograničava u nekom pravu iz ovoga Zakona zatvorenik može podnijeti zahtjev za sudsku zaštitu.

(2) O zahtjevu za sudsku zaštitu odlučuje sudac izvršenja.“

Članak 42.

(1) Sudac izvršenja štiti prava kaznenika, nadzire zakonitost u postupku izvršavanja kazne zatvora, te osigurava ravnopravnost i jednakost kaznenika pred zakonom.

(2) Sudac izvršenja poduzima radnje i odlučuje o:

...

2. sudskoj zaštiti prava odlučivanjem o žalbi protiv odluke upravitelja u slučajevima predviđenim ovim Zakonom,

...”

POSTUPAK PRED SUCEM IZVRŠENJA**Članak 44.**

"(1) Postupak pred sucem izvršenja u prvom stupnju pokreće se na prijedlog stranke ili po službenoj dužnosti, a u drugom stupnju povodom žalbe.

(2) Sudac izvršenja postupa na način kojim se, prema temeljnim načelima, jamči djelotvorna zaštita zatvorenikovih prava i interesa. ... Tijekom postupka sudac izvršenja će omogućiti strankama da se očituju o činjenicama i o navodima suprotne stranke, te da predlože utvrđivanje novih činjenica i pribavljanje novih dokaza.

(3) Stranke u postupku jesu: zatvorenik i kaznionica, odnosno zatvor.

(4) Tijekom postupka zatvorenik ima pravo na stručnu pravnu pomoć opunomoćenika po svojem izboru iz reda odvjetnika. Tu pomoć ne može pružiti osoba koja prema općim propisima ne može biti branitelj u kaznenom postupku. Ako zatvorenik u roku od dvadeset četiri sata ne osigura nazočnost opunomoćenika, postupak će se voditi bez njega.

(5) Zatvoreniku se na njegov zahtjev može postaviti opunomoćenika ako prema svojem imovnom stanju nije u mogućnosti podmiriti troškove zastupanja, a nije u mogućnosti sam zastupati svoje interese.

(6) Sudac izvršenja u postupku može pregledati sve službene dokumente koji se odnose na zatvorenika, posjetiti prostorije kaznionice, odnosno zatvora, te činjenice utvrđivati i na drugi način.

(7) Sudac izvršenja može održati ročište u odgovarajućim prostorijama kaznionice ili zatvora."

POSTUPAK PO ŽALBI PROTIV ODLUKE UPRAVITELJA**Članak 45.**

"Zatvorenik može podnijeti žalbu sucu izvršenja protiv odluke upravitelja u roku od osam dana od dana dostave odluke ..."

Žalba na odluku suca izvršenja**Članak 46.**

(1) Protiv rješenja suca izvršenja u prvom stupnju stranke, opunomoćenik osuđenika, odnosno zatvorenika, te osobe navedene u članku 380. stavku 1. i 2. Zakona o kaznenom postupku mogu izjaviti žalbu u roku od tri dana od dostave rješenja ...

(2) Žalba se podnosi sucu izvršenja, koji će je bez odgode dostaviti sudskom vijeću županijskog suda. Sudsko će vijeće o žalbi odlučiti u roku od osam dana ..."

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva prigovara na temelju članka 3. Konvencije općim uvjetima u kojima je zatvoren; da mu nije osigurana odgovarajuća medicinska skrb te da su ga istukli zatvorski stražari.

Podnositelj zahtjeva prigovara na temelju članka 8. Konvencije da mu je povrijeđeno pravo na poštovanje njegovog dopisivanja.

Podnositelj zahtjeva prigovara na temelju članka 9. Konvencije zabrani držanja vjerskih predmeta u svojoj ćeliji.

Podnositelj zahtjeva prigovara na temelju članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju da su po povratku u Zatvor u Zagrebu zatvorske vlasti zanijekale da im je on predao nekoliko predmeta zlatnog nakita.

PRAVO

Mjerodavne odredbe, na koje se poziva podnositelj zahtjeva, glase kako slijedi:

Članak 3.

"Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni."

Članak 8.

"1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih."

Članak 9.

"1. Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi; to pravo uključuje slobodu da se promijeni vjeroispovijed ili uvjerenje i slobodu da se pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, iskazuje svoju vjeroispovijed ili uvjerenje bogoslužjem, poučavanjem, praktičnim vršenjem i obredima.

2. Sloboda iskazivanja vjeroispovijedi ili uvjerenja podvrgnut će se samo takvim ograničenjima koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa javnog reda i mira, zaštite javnog reda, zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih."

Članak 1. Protokola br. 1.

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodna prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

Vlada tvrdi da podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva. Glede prigovora koji se odnose na opće uvjete njegovog boravka u zatvoru i navodnog nedostatka odgovarajuće medicinske skrbi, on te prigovore nije uložio sucu izvršenja. Glede navodnih batina, nije nikakav takav prigovor uložio bilo kojim nadležnim vlastima.

Podnositelj zahtjeva tvrdi da je iscrpio sva dostupna pravna sredstva.

Sud ponavlja da je sustav zaštite ljudskih prava uspostavljen Konvencijom supsidijaran nacionalnim sustavima koji čuvaju ljudska prava. Konvencija ne postavlja državama članicama niti jedan zadani način na koji bi u svojem unutarnjem pravu trebale osigurati djelotvornu provedbu Konvencije. Izbor najprikladnijeg sredstva da se to postigne u načelu je na domaćim vlastima, koje su u stalnom kontaktu s djelatnim vlastima svojih zemalja i u boljem su položaju da ocjene mogućnosti i resurse koje im daju njihovi domaći pravni sustavi (vidi *Swedish Engine Drivers' Union protiv Švedske*, od 6. veljače 1976. godine, stavak 50., Serija A br. 20; *Chapman protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [GC], br. 27238/95, stavak 91., ECHR 2001-I i *Sisojeva and Others protiv Latvije* [GC], br. 60654/00, stavak 90., ECHR 2007-II).

Glede iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, Sud ponavlja kako prema članku 35. stavku 1. Konvencije može rješavati neku stvar tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha članka 35. je dati svim državama ugovornicama priliku da spriječe ili isprave povrede navedene protiv njih prije nego što ti navodi budu dostavljeni Sudu (vidi, na primjer, *Hentrich protiv Francuske*, od 22. rujna 1994. godine, stavak 33., Serija A, br. 296-A i *Remli protiv Francuske*, od 23. travnja 1996. godine, stavak 33., *Reports* 1996-II). Tako prigovor podnesen Sudu treba prvo biti podnesen, barem u biti, odgovarajućim nacionalnim sudovima, u skladu s formalnim zahtjevima domaćega prava i u propisanim rokovima. Drugačije stajalište značilo bi udvostručivanje domaćega procesa i postupka pred Sudom, što bi se teško moglo smatrati spojivim sa supsidijarnim karakterom Konvencije (vidi *Gavril Yosifov protiv Bugarske*, br. 74012/01, stavak 42., od 6. studenog 2008. godine). Ipak, obveza iscrpiti domaća pravna sredstva zahtijeva samo da podnositelj zahtjeva redovno upotrijebi pravna sredstva koja su djelotvorna, dostatna i na raspolaganju u odnosu na njegove pritužbe na temelju Konvencije (vidi *Balogh protiv Mađarske*, br. 47940/99, stavak 30., od 20. srpnja 2004. godine i *John Sammut and Visa Investments Limited protiv Malte* (dec.), br. 27023/03, od 28. lipnja 2005. godine).

Glede pravnih lijekova dostupnih na temelju Zakona o izvršenju kazne zatvora u vezi s uvjetima boravka u pritvoru i zatvoru u Hrvatskoj i drugim pravima osoba u pritvoru i zatvoru, Sud primjećuje da je člankom 5. stavkom 2. toga Zakona propisano da se pritužbe podnose usmeno ili u

pisanom obliku upravitelju zatvora, sucu izvršenja ili ravnatelju Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa.

Međutim, samo pritužba nadležnom sucu izvršenja povlači za sobom sudsku zaštitu te omogućava daljnju žalbu izvanraspravnom vijeću nadležnog županijskog suda kao i ustavnu tužbu.

Kako bi poštovali načelo supsidijarnosti, podnositelji zahtjeva moraju, prije nego podnesu svoje zahtjeve Sudu, prvo dati hrvatskom Ustavnom sudu, kao najvišem sudu u Hrvatskoj, priliku da ispravi njihovu situaciju i riješi pitanja koja žele podastrijeti Sudu.

1. Prigovori na temelju članka 3. Konvencije

Podnositelj zahtjeva u ovome predmetu nije dokazao da je uložio bilo kakav pisani prigovor nadležnom sucu izvršenja glede materijalnih uvjeta svog boravka u zatvoru i navodnog nedostatka odgovarajuće medicinske skrbi tijekom svog boravka u bilo kojem od zatvora u Hrvatskoj u kojima je bio zatvoren.

Nadalje, nema nikakve naznake da je podnositelj zahtjeva u bilo kojem obliku bilo kojim nacionalnim vlastima uložio prigovor zbog toga što su ga navodno istukli zatvorski stražari. Na taj je način lišio te vlasti prilike da istraže ovaj prigovor.

2. Prigovori na temelju članka 8. Konvencije

Podnositelj zahtjeva nije uložio jasne i razumljive prigovore nadležnom sucu izvršenja koji bi se odnosili na navode u odnosu na članke 8. i 9. Konvencije.

Činjenica da je uložio samo usmeni prigovor o tome da mu je oduzeta krunica Hare Krishna ne može se smatrati pravilnim iscrpljivanjem domaćih pravnih sredstava.

Podnositelj zahtjeva je trebao uložiti pisani prigovor sucu izvršenja te iskoristiti daljnja dostupna pravna sredstva, uključujući i ustavnu tužbu.

3. Prigovori na temelju članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju

Podnositelj zahtjeva nije nadležnom sucu izvršenja uložio jasne i razumljive prigovore koji bi se odnosili na njegove navode u odnosu na članak 1. Protokola br. 1. Slično tome, nikada nije pokrenuo nikakav građanski postupak za povrat svoje imovine. U tom bi se postupku od nacionalnih sudova tražilo da utvrde mjerodavne činjenice oko okolnosti da je podnositelju zahtjeva imovina oduzeta i pohranjena kod zatvorskih vlasti, te da ocijene dokaze. Bez pokretanja odgovarajućeg postupka, podnositelj zahtjeva nije dao priliku nacionalnim vlastima da isprave situaciju kojoj prigovara pred Sudom, što je protivno načelu supsidijarnosti.

Slijedi da zahtjev treba odbiti na temelju članka 35. stavka 1. i 4. Konvencije, zbog neiscrpljenja domaćih pravnih sredstava.

Iz tih razloga, Sud jednoglasno

Utvrdjuje da je zahtjev nedopušten.

Søren Nielsen
tajnik

Anatolij Kovler
predsjednik